

Jus Canonicum Practice Explicatum

Seu Decisiones Casuum Ad Singulos Decretalium Gegerii Papæ IX. Titulos,
& ad Consuetum Referendi Modum accommodatæ

Complectens dimidiam Decretalium Partem, videlicet nonaginta duos
Titulos, nimirum usque ad Titulum XX. Libri de Feudis exclusivè

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1728

Decisio XLI. De Juvene Matrimonium præpropere contrahente, & ex rerum
suarum administratione graviter læso, ac restitutionem petente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62305](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62305)

TITULUS XLI.

De in integrum restitutione.

DECISIO XLI.

De Juvene Matrimonium præproperè contrahente
& ex rerum suarum administratione graviter læso, ac pro-
pterea restitutionem petente.

SPECIES FACTI.

A Mantius repudiato nuper Aristotele Justiniani fores pulsaverat, sed vix admissus eidem quoque statim in limine valedixit, puellæ cujusdam irretitus amoribus. Horum ut citò potiretur, tam improvidè quàm præproperè Juvenis 18. annorum, scientiâ vacuus, rerumque experienciâ destitutus, indissolubili vinculo Matrimonii se constrinxit, familiamque aggressus ducere varios contractus celebravit non sine gravi in bonis suis læsione. Factus adultior, & egestati imminens, deplorare coepit juvenilem imprudentiam, & vigesimo octavo ætatis annò, ut refarciret damna, quæ ex

contractibus incautè celebratis sub-
restitutionem in integrum petit, quòd illos celebraverit in ætate minoren-
renni. An inde spem recuperandi sua-
damnosè alienata, per viam restitu-
tionis habere possit, docebunt sequen-
tium resolutiones quæstionum. I. An
Minor, qui per Matrimonium egressus
est Patriam (ut & Curatoris) potestatem,
perque contractus ante 25. ætatis annum
gestos læsus est, gaudeat restitutione in integrum? II. Quo-
usque porrigatur, vel quo tempore
finiatur jus petendi restitutionem præ-
dictam? III. An illud tempus curam
ignoranti?

QUÆSTIO I.

An Minor, qui per Matrimonium egressus est Patria (Curatoris) potestate, perque contractus initos ante 25. ætatis annum læsus, gaudeat restitutione in integrum?

Supponendum est, quòd vi consuetudinis, vel statuti localis, ple-
risque in locis, præsertim Germaniæ, ac in Bavaria nostra, Minor contractus
Matrimo-

Matrimonio, præsertim si à patre se-
cutum degat, propriamque familiam
& economiam instauret, liberetur pa-
tris potestate. Berlich. p. 2. concl. 11.
n. 34. segg. Daniel Moler. l. 2. semest.
c. 16. n. 4. Harpprecht in §. 6. Inst.
quot. mod. patr. pot. solv. cum com-
moni DD. quorum longum textu Ca-
talogum d. Harpprecht lo. cit. & Ber-
lich. à fortiori igitur eximitur à pote-
state Curatoris seu Curatelari, quia
hæc est debilior: imò statuta nostra
Provincialia expressè talem conjuga-
tum, sicut 21. annos natum, liberum
pronuntiant à potestate Curatoris.
Land. Recht tit. 5. à 5. verbis: wo
auch die Kinder vor Auszug des
21. Jahres in Geistlichem oder Ehe-
Stand bestättiget werden. Can-
cellar. Schmid ad cit. a. §. n. 10. Idem
de Jure Provinciali Württembergico
amittitur Lauterbach in suis conclus.
jur. ad l. 4. ff. exercit. 12. th. 16. at-
que idem de generali consuetudine vi-
detur asserere Befold. in delibatis ex
lib. 26. Si igitur talis ante 25. ætatis
annum completum, quousque de Ju-
re Communi habetur pro Minore,
& beneficio restitutionis fruitur, in ad-
ministratone sua minùs prosperè ge-
sta per contractus graviter lædatur,
dubium est, an implorare possit of-
ficiu Judicis pro obtinenda restitutio-
ne in integrum?

Negativam non improbabilem facit in
speciem I. Paritas, quæ intercedit inter
Minorem, qui contracto Matrimonio
rerum suarum administrationem vi
consuetudinis vel statuti localis sortitus

est, & inter eum, qui veniam æta-
tis obtinuit: sed veniam ætatis conse-
cutus amittit beneficium restitutionis
in integrum quoad contractus post
adeptam ætatis veniam celebratos: er-
go & Matrimonio ligatus, rerumque
suarum administrationem adeptus. II.
Generalis consuetudo, vi cujus sicut
administratio bonorum hujusmodi
conjugatis conceditur, ita hoc ipso re-
stitutio in integrum in specie denega-
tur, uti testantur nonnulli Practici.

Verum minùs fundata hæc sunt,
ut ab amplectenda opinione affirma-
tiva abstergere nos possint vel debeant.
Siquidem I. Statuta & consuetudines
locales, Juri Communi adversantes,
utpote odiosæ, restringi potius, quàm
extendi debent, ut est explorati &
recepti Juris, casusque à statuto (vel
consuetudine) omisus sub dispositio-
ne Juris Communis relinquitur. Ro-
landus à Valle vol. 1. Conf. 72. n. 57.
Bruneman. Conf. 69. n. 2. ergo, cum
ex una parte Jus Commune omnibus
Minoribus indulgeat beneficium resti-
tutionis in integrum, nec excipiat
Matrimonio ligatos, ex altera verò
consuetudines & statuta localia, quæ
conjugatos à patris & curatoris po-
testate eximunt, nihil determinent de
beneficio restitutionis in integrum,
istud Minoribus, etiam conjugatis,
salvum manet ex generali principio,
quòd statuta & consuetudines particu-
lares non censeantur corrigere aut
abrogare Jus Commune in plus, quàm
exprimant, & intelligi debeant secun-
dum Jus Commune. II. Restitutio
in

in integrum est beneficium legis ætati minori ex speciali favore & iustis de causis concessum: ergo, nisi specialis constitutio ex iustis causis illud definiè submoveat, non censetur esse sublatum. Decius in *l. postquam C. de Pactis*. Boër. *decis. 140*. Sfortias Oddo *de restit. p. 1. q. 15. a. 8. seqq.* Nicolaus Mylerus ab Ehrenbach in *tract. de jure conced. ven. atat. n. 3.* & alii plures ab his citati: atqui nulla specialis constitutio submovet beneficium restitutionis apud Minores conjugatos, nec ulla submotionis apparet causa: ergo non censetur sublatum. III. Licet Minores in causis spiritualibus sine ullo curatore, vel patre suo, legitimam habeant personam standi in iudicio. *c. ult. de iudic. in 6.* eò quòd potestas patria, vel curatellaris, de jure Canonico ad causas spirituales Minorum se non extendat, nihilominus tamen, si lædantur, ad restitutionem in integrum petendam recurrere possunt, ut probat bene Covarruv. *lib. 1. variar. resol. c. 5. n. 8.* ergo etiam, licet Minores contractò Matrimonio vi consuetudinis vel statuti habeantur pro Majoribus, & rerum suarum consequantur administrationem se solis, non censetur ipsis adempta restitutio in integrum. Sicut Ecclesia, licet stare possit in iudicio, nihilominus restituitur læsa in integrum. Atque ita sentiunt melioris notæ DD. plerique cum Oddo *as. 8. cit. & seq.* Castrensi in *l. 2. C. qui legit. person. n. 4.* & in *l. 3. C. de his qui ven. atat. impet. n. 5.* Befoldo in *delibatis ex lib. 1. tit. de ven. atat. Me-*

noch. *conf. 478. n. 52.* Lauterbach *de Curat. furios. tb. 46.* Cancellarius Schmid *ad Statut. Bavar. t. 1. a. 11. n. 36.* Berlich. *p. 2. concl. 17. n. 16.* Neque paritas est, ut superius objiciebatur, inter Minores Matrimonium contrahentes, & inter Minores veram ætatis obtinentes; nam veritas ætatis non conceditur, nisi causæ præcognitæ, & bene pensatis personæ petrantis qualitatibus, an satis idonea sit ad res suas administrandas &c. contra matrimonium contrahere ipsius Minoris arbitrio relinquitur, nec exigitur in illo singularis maturitatis iudicii, industria, vel rerum tractationum peritia &c. sed solus consensus qui ad rerum suarum administrationem non conferet plùs, quàm abstinere à Matrimonio. Consuetudo autem vi cuius dicebatur conjugatis Minoribus adempta esse restitutio in integrum, tandiu negatur, donec læsa probetur existere. Nec facile eam probatum iri existimo, cum probatio convincens consuetudinis ex natura sua sit admodum difficilis, uti ad *tit. de Consuet. casu 4.* ostendimus, neque sufficiat alicujus Doctoris testificatio, imò nec Judicis aut Magistratis assertio (nisi ad probandam præcisè hujus iudicii observantiam & stylum) Carpzov. in *Jurisprud. For. p. 2. Constit. 3. def. 22.* cum ex tacitis utentium moribus consurgat. Proin probare necesse erit actus uniformes, & frequentatos à Communitate aliqua, eosque omnino similes & específicos esse exercitos &c.

QUÆSTIO II.

Quanto tempore duret beneficium restitutionis in Minore conjugato?

Lim equidem non plus temporis ad restitutionem prorsus omnem concedebatur, quàm annus utilis. l. 19. l. 39. ff. de Minor. l. 1. §. 1. ff. quod ex caus. Major. scilicet annum computando in Minoribus ab incepto anno 26. ætatis, & completa Minoren-
tate, in Majoribus verò à tempore solati impedimenti, reputatis tantum debus Judicis, quibus nempe Judicia exercere poterant: postea tamen in l. ult. C. de tempor. in integrum restit. Imperator annum utilem mutavit in quadriennium continuum, at non pro omni restitutione, quæ v. g. competit ex causa doli, metus, status, alienationis facta: iudicii mutandi causâ, sed solum pro duplici specie restitutionis, nimirum quæ competit Minoribus ob fragilitatem ætatis (consequenter & iis, qui gaudent in hoc puncto jure Minorum) & iis, qui ex justa absentia læsi sunt; quia has duas tantum species exprimit lex ult. cit. quæ, quia est correctoria Juris Antiqui, ad alias species restitutionum ibi non expressas extendi non debet. Confer. Oddo q. 19. a. 3. Perez in Cod. de tempor. restit. n. 2. Dubium nunc oritur, quanto tempore gaudeat Minor conjugatus restitutione à contracto Matrimonio, seu quando ipsi incipiat quadriennium, Minoribus generaliter permisso. (R. P. Picbler Decisiones.)

sum ad eam petendam? Ad quod breviter R. &

Dico. Minori, licet conjugatus sit, & Matrimonium jam anno 18. 20. 22. &c. ætatis contraxerit, tamen quadriennium non incipit currere ante terminatum 25. & inchoatum 26. ætatis annum, consequenter restitutionem petere potest usque ad 29. ætatis annum completum de Jure Communi. Sumitur ex l. ult. cit. ubi omnibus, qui in Minori ætate, quæ finitur cum anno 25. læsi sunt, indiscriminatim indulgetur quadriennium continuum, non distinguendo inter Minores conjugatos & solutos, inter eos, qui in ordine ad alios effectus vi statuti vel consuetudinis localis habentur pro Majoribus, uti apud nos habentur Minores conjugati; nam, uti in resolutione prioris quæstionis evicimus, Minores conjugati in ordine ad effectum restitutionis in integrum amittendæ non habentur pro Majoribus, sed pro Minoribus, ita ut, si lædantur, gaudeant hoc Beneficio, non obstante, quod per Matrimonium vi consuetudinis aut statuti extracti jam sint è Patria, & Curatoris potestate.

Neque opponas textum in l. 5. C. de tempor. restit. ubi illis, qui veniam ætatis consecuti sunt, extenditur quidem beneficium restitutionis usque ad

E e

ad 25. annum completum, si læsi sunt ante impetratam ætatis veniam, licet eâ impetratâ administrationem bonorum auctoritate Judicis consecuti jam sint 20. vel 22. anno, aut foemina etiam 18. & sic tempus restitutionis post ætatis veniam, & bonorum administrationem obtentam durat 3. 5. vel 7. annis; ultra 25. tamen ætatis annum non porrigitur: ergo nec in Minoribus, qui 18. 20. vel 22. &c. anno contraxerunt Matrimonium, extenditur beneficium restitutionis ultra 25. annum, licet daret ab illo contractu per 7. 5. 3. annos, qui nimirum à contracto Matrimonio intercedunt usque ad annum 25. Siquidem negatur paritas; nam veniam ætatis consecuti de Jure Communi *l. eos, qui C. qui veniam ætat. impetr.* amittunt beneficium restitutionis in integrum quoad ea, quæ post illam obtentam gesserunt, non verò Matrimonio copulati; quia de his nec in Jure Communi, vi cujus gaudent restitutione quoad negotia usque ad 25. annum gesta, expressum est, nec statutum aut consuetudo, vi cujus pro Majorennibus habentur per Matrimo-

nii contractum, derogat Juri Communi quoad restitutionem in integrum, ut supra vidimus. Id verum est quodd, ubi vi statuti vel consuetudinis incipit absolute majoritas, & finit minoritas 18. anno, ut in Statu Mediolanensi, vel 21. anno completò, ut in nostra Bavaria, tempus restitutionis daret usque ad 20. annum duntaxat, adeoque Mediolani per 7. in Bavaria per 4. annos ab adeptâ majorennitate. Id quod etiam de Jure Bavarico procedere docet Cascellar. Schmid *semicent. 1. contractus* contra D. Franc. Balthasar & And. dum Rath.

Ex quo inferes, nostrum Matrimonium, quia degit in Bavaria subditis, sic majorennitatem absolutam adeptum est 21. ætatis annò, tantum restitui per quadriennium quoad læsiones quam infra annum 21. passus est, non ultra, licet restituatur etiam quoad læsionem, quam passus est post Matrimonium contractum usque ad annum 21. quia eo usque habetur pro Minori quoad restitutionem in integrum, licet non quoad alios effectus.

QUÆSTIO. III.

An ignoranti currat tempus ad restitutionem petendam à Jure concessum?

Sicut duplex datur ignorantia, nempe *pe Juris & Facti*, ita & in hac questione dubium moveri potest de utraque. I. An Minori, qui ignoravit post adeptam majorennitatem sibi

adhuc quadriennium de Jure concessum esse, & ideo intra illud restitutionem non petit, adhuc eo elapso competat beneficium restitutionis in integrum, quæ ignorantia est *Juris* 11.

II. An eadem, qui ignoravit toto quadriennio, se in actibus & negotiis in minorennitate gestis graviter fuisse læsum, quæ est ignorantia *Facti*, concedenda post lapsum quadriennii adhuc sit restitutio in integrum?

In casu ignorantie *Juris* res non magnum habet difficultatem, cum ex legibus constet, ignorantiam *Juris* nocere, & facere, ut beneficia legum frustra implorentur; sic enim disponit l. 7. ff. de l. & F. l. ibi: *Juris ignorantia non prodest acquirere volentibus, suum vero petentibus non nocet.* Et l. 9. ff. eod. ait: *regula est, Juris quidem ignorantiam cuique nocere, Facti vero ignorantiam non nocere.* Accedit textus in l. 3. C. de prescriptione 30. vel 40. annor. in fine: post hanc vero temporis definitionem nulli movendi ultionis facultatem competere censemus, etiam si se legis ignorantia excusare tentaverit. Excipiuntur tamen, si ignorantia *Juris* laborant, Minores l. 9. cit. adeoque à contrario nulli majorem jam effecti juvantur ignorantia *Juris*, nisi sint tales personæ, in quibus toleratur ignorantia *Juris*, ex qua læsi sunt, si nempe peritos interrogandi facultas defuit, ut rustici, foeminae, & milites. Oddo de restit. p. 4. q. 10. a. 8. Castrens. Salyc. Tyrquell. Verlohner in *Semi-centur. select.* 99. q. 49. n. 7. ubi cum aliis etiam excipit forenses, qui, si ob ignorantiam *Juris* Municipalis (quod respectu forensium habet se instar facti, quod ignoratum fuisse ab extraneis regulariter præsumitur) læsi sunt, ex

generali clausula ad implorationem restitutionis in integrum rectè admittuntur. Ex quibus colliges, Amantium nostrum, si ex ignorantia *Juris* intra quadriennium ab adepta majorennitate non petiit restitui, porro non amplius audiendum fuisse.

In casu autem ignorantie *Facti* communior Auctorum, saltem antiquiorum, opinio est cum Sfortia Oddo de restit. p. 1. q. 8. a. 9. & p. 2. q. 90. Alex. cons. 84. n. 4. vol. 1. & Conf. 169. n. 9. vol. 2. Abb. & Felin. in c. *Vigilanti de Prescript.* Boër. decis. 39. Matth. de afflictis decis. 37. n. 1. Gail. 2. observ. 19. n. 18. Berlich. decis. 218. Carpzov. *Elect. respons.* 96. qui se fundant l. Et principaliter in l. 1. ff. ex quib. caus. Major. ubi Prætor ait: *si qua alia justa mihi causa videbitur, in integrum restituiam: sed ignorantia facti est justa causa & probabilis: ergo.* II. In l. Et Atticilinus 35. ff. de servit. prædior. rust. & quæ priori innititur, l. si partem §. 1. junct. gl. ff. quemadmodum servit. amitt. ubi per restitutionem succurritur iis, qui jus suum amiserunt non per negligentiam aut culpam suam: sed ignorantes non committunt negligentiam aut culpam. III. In l. 8. de l. & F. l. (cui concordat l. 8. §. 7. 8. ff. Mandati) ubi dicitur generatim: *error facti ne maribus quidem in damnis vel compendiis obest: ergo res suas per ignorantiam facti amittentibus succurrendum.* IV. In l. ab hostib. ff. ex quib. caus. Major. ubi absentia, & in aliis ll. ubi aliæ causæ, infirmitatis &c. habentur pro sufficientibus

sibus ad dandam restitutionem: cur ergo non etiam ignorantia probabilis? V. In l. 18. C. de postlim. revers. ubi annus unicus, qui olim ad petendam restitutionem concedebatur, dicitur esse utilis: ergo & quadriennium, hodie concessum, debet esse utile: ergo ignorantibus non currit. VI. In l. 3. C. de præscr. 30. vel 40. annor. ubi dicitur ignorantia Juris impedire præscriptionem, & nocere: ergo à contrario sensu ignorantia facti non nocet. VII. In ratione, quia præscriptio (consequenter & quadriennialis, qua extinguitur jus petendi restitutionem) est introducta in poenam negligentium: sed laborans ignorantia facti non potest dici negligens: ergo. VIII. Denique in praxi, in qua ob ignorantiam ultra quadriennium restitutiones fieri testis est Fachin. *controvers. Juris l. 1. c. 69.*

At his non obstantibus Juri & rationi magis consentaneum existimo, nec ex ignorantia facti capite restitutionem ultra quadriennium extendi, consequenter ignorantia læsionem currere tempus, ita ut quadriennio elapsò per viam præscriptionis extinguatur jus petendi restitutionem. Pro hac sententia imprimis rectè allegantur omnes illi, qui in præscriptione contra Majores semel completa restitutioni locum non dari ex capite ignorantia universaliter docent, *universaliter*, inquam, & in omni præscriptione, sive illa sit triennalis, quadriennalis, longi temporis, seu 10. aut 20. annorum, longissimi temporis seu

30. vel 40. annorum, & immemorialis; quamvis enim plurimi & communiter admittant restitutionem propter ignorantiam ejus, contra quod præscriptum est, in præscriptione brevis, & longi temporis, in longissimo verò 30. & 40. annorum communiter cum Felin. Jas. Alex. Ludov. Romano *Conf. 123. n. 5.* in immemoriali tamen omnes omnino id negent tibi Balthasar *Præf. Resol. Juris C. 8. Bavar. p. 2. tit. 9. resol. 10.* tamen ipse doctissimus Balthasar, n. 4. cum Bald. in l. 1. n. 27. C. qui alienor. possess. admitt. Antonio Theodoro *decis. 134. n. 10.* Pinell. in *Auth. n. cennale. n. 59. C. de bon. matern. W. senbec. ff. ex quib. caus. Major. n. 1.* Sarmiento *Select. interpret. lib. 2. n. 1.* Jo. Harpprecht ad §. 1. *Instit. de Usucap. Jacob. Schultze in addit. ad Modest. Pistor. p. 131. n. 251. Berlich. p. 2. concl. n. 11.* universaliter negat. Adjungit splendida Facultatis nostræ Juridicæ golstadiensis lumina, perspicacissimi Jurisconsultos, Andr. Fachinæum *controv. lib. 1. c. 69.* & Arnold. Raths *tract. de usucap. c. 5. assert. 89.* Quibus accedunt Hunnius & Bachov. *Treutl. vol. 1. disp. 11. th. 17. q. 1.* Struv. *Synt. Jur. Civ. exercit. 8. th. 76.* Lautterbach. *ff. ex quib. caus. Major. n. 19.* D. de Bassis *Semi-Controv. 1. contr. 20.* Quibus omnibus haud vulgare pondus adjicit Jus Bavaricum, quod *tit. 9. a. 11.* simpliciter in omni præscriptione, & sine distinctione temporis, an ea brevis, longi, vel longis-

longissimi fuerit, contra Majorennes
fieri completa restitutionem ex ca-
pite ignorantiae excludit, & sic expli-
cabo firmat Jus Commune: atqui
lapis quadriennii, intra quod non pe-
nitur restitutio à majorenni effecto,
est aliqua præscriptio à Jure Commu-
ni ducta contra Majorennes: ergo ne-
que contra hanc secundum Jus Commu-
ne, ut volunt allegati DD. uti & se-
cundum Jus Bavaricum, non permit-
tur restitutio ex capite ignorantiae.
Iam verò Jus Bavaricum lo. cit. in
Minoribus (contra quos, sal-
tem si contra hos inchoetur, non a-
lia currit Præscriptio, nisi longissimi
temporis, sicut contra pupillos & im-
pubes nulla) indulget restitutionem,
adde notanter, wann er (Minor,
majorennitatem consecutus) solche
Widerstellung zu rechter Zeit be-
gehrt, si restitutionem in integrum de-
biti tempore petierit: quod tempus est
quadriennium post majorennitatem
adeptam: ergo, si hoc elabi sinant,
etiam ex ignorantia, de qua loquitur
Jus Bavar. non restitui debent, nec
autem amplius secundum hoc Jus.
Deinde in specie loquendo de præ-
scriptione quadriennali in ordine ad
petendam petitionem restitutionis
non defunt graves DD. qui volunt
illam periri lapsu quadriennii non ob-
stare ignorantia facti de læsione ex
parte illius, cui conceditur de Jure
quadriennium ad petendam restitutio-
nem, adeoque quadriennium hoc non
tantum in decursu, quod omnes fa-
temur, esse continuum, & non utile,

sed etiam initio, ita ut ignoranti inci-
piat, & pergat currere, uti sunt Co-
varruv. in c. Possessor male fidei de R. J.
in 6. p. 3. §. 3. n. 4. in fin. Andr. Tyra-
quell. de Retract. §. 35. Glossen. 4. n.
44. Arnold. Rhat lo. cit. assert. 45. Pe-
rez in Cod. de tempor. in integr. restit.
n. 6. Balth. lo. cit. n. 15. Wiestner ad
tit. de in integr. restit. n. 71. Verlohn-
ner q. 49. cit. n. 5. Idque per Galliam
observatur in praxi, uti testis est Petrus
Rebuff. in Reg. Constit. Gallie tit. de re-
stit. in integr. Gloss. 1. art. 2. n. 10. &
Jus Bavaricum d. l. clarè satis definit.
Cæterum etiam in Adversariorum com-
muni sententia non patrocinator igno-
rantia crassa aut supina; item dicunt,
quod in materia præscriptionis igno-
rantia non præsumatur, sed, qui in
ea se fundat, illam clarè probare de-
beat; alioquin præsumitur ignorantia
crassa & supina. Oddo de restit. p. 2.
q. 2. a. 4. n. 46. ad cujus probationem
non sufficit, neque admittitur jura-
mentum ignorantiam allegantis. Co-
varruv. lo. cit. Balthasar in fine.

Nunc probatur assertio I. Præscri-
ptio omnis ex una parte currit & com-
pletur etiam contra ignorantes, ex
altera verò nullus exstat textus Juris,
qui ex capite ignorantiae concedat
restitutionem in integrum: ergo se-
cundum Jura non datur restitutio in
integrum contra præscriptionem ul-
lam ex capite ignorantiae. Antec.
quoad. I. partem. aperte habetur in l.
fin. c. de præscript. longi temp. ubi in
fine addit Imperator: nulla scientia vel
ignorantia expectanda, ne altera dubi-
tationis

tationis inextricabilis oritur occasio: ergo præscriptio procedit tam contra ignorantem quàm scientem, ne nova lis oriatur, quæ tamen oriretur, si ex causa ignorantie daretur restitutio, cum super ignorantia cognoscere Judex deberet. Consonat *l. un. C. de usucap. transformanda*, ubi, postquam Imperator recensuit leges antiquas, secundum quas nullus reservabatur *regressus dominis*, etiam nescientibus ad res suas, quas per præscriptionem amiserant, commiseratione commotus propter absentiam & ignorantiam domini longius quidem tempus concessit ad præscribendum contra *absentes*, in quibus præsumebatur ignorantia, non tamen sustulit leges antiquas quoad eam partem, secundum quam etiam *ignorantibus* nocere præscriptionem voluerunt. Adde *l. sicut 3. C. de Præscr. 30. vel 40. annor.* ubi, postquam Imperator dixit, eam præscriptionem contra omnes locum habere, subjunxit, *non absentia*, scilicet quæ non ex causa Reipublicæ contingit, *non militia contra eam legem defendenda*; quamvis in absentibus & militibus aliàs præsumatur ignorantia. *Anteq. quoad ill. partem* manet firmum, donec textus, restitutionem ex causa ignorantie concedens contra præscriptionem, afferatur, quod nunquam fiet; imò Jura potius insinuant, à se nullam concedi restitutionem, dum rotundè & illimitatè præscribentes completa præscriptione faciunt penitus securos.

Probatur Assertio II. ex l. omnes 4.

C. eod. ubi in fine eum, qui præscripsit, voluit esse plenissima munitione securum. Item ex l. ult. C. de fundis prætrimon. lib. II. ubi habetur, eum, qui quæcumque fundum 40. annis possedit, nullam penitus præter dominio immemoratorum omnium fundorum &c. publico actionem vel molestiam, in quacumque iniquitatem habere debere. Conspirat ius Canonicum in c. ad res de Præscript. ibi: quædam præscriptio omnem prorsus actionem excludit. Atqui, si completa præscriptio daretur contra eam remissionem præscribens non esset plenissima munitione securus, deberet adhuc tueri actionem, molestiam, inquietudinem, nec omnis actio excluderetur ut est manifestum: ergo. Neque de hac jura loqui tantum de Præscriptio ne longissimi temporis. Nam contra est, quod l. fin. & l. un. cit. quantur etiam de præscriptio minoris temporis, & tamen nolint occasione novæ litis dare post eam completam præscriptio daretur, si locus esset penitus restitutioni. Dein etiam in præscriptio minoris temporis, uti de quadriennali, quæ introducta est adversus eos, qui in minorennitate perdem lapsi, sed majores effecti per quadriennium non petierunt restitutionem, datur eadem ratio, scilicet lites tollantur, & dominia sint certa: quæ ratio respicit bonum publicum: cum lites populi Reipublicæ inferantur. properandum C. de Judiciis pr. & p. bono publico sit dominia non esse certa. l. i. ff. de usucap. ergo leges, quæ præscri-

propter bonum publicum volunt præ-
sentantes esse securos seclusa omni
alione, sunt favorabiles: atqui leges
favorabiles propter identitatem, imò
& paritatem rationis, sunt extenden-
de ad casus alios & similes, in qui-
bus eadem vel par reperitur ratio,
ut habet recepta & communis senten-
tia ex notis Juribus desumpta. Neque
habet, quod conquerantur, contra
quos præscribitur, ratione damni, quod
patitur; quia bonum publicum,
quod leges Præscriptionum spectant,
est præterendum privato, præsertim
cum ipsorum culpâ accidat, quod in
rebus & jurbus suis cognoscendis &
conservandis incurri sint; cum dam-
num, quod quis sentit ex sua culpa,
sibi imputare debeat. *l. quod quis ff.
de R. J. § c. damnum eod. in 6.* & vix
potuit esse iusta ignorantia, quæ quam
quis tanto tempore, quod Jura ad
præscribendum exigunt, negligat in-
quire in res, vel jura sua: negli-
gentibus autem nequaquam solet sub-
veniri. *l. 16. ff. quib. ex caus. Major.*
Prob. III. Ex ratione: si contra
præscriptionem debitè completam da-
retur restitutio ex causa ignorantie,
tota præscriptionum materia earum-
que finis, principaliter ab utroque Ju-
re intentus, nimirum ut litium fre-
quentia & perpetuitas submoveatur à
iudiciis, rerumque dominia non flu-
erent incerta, penitus subverteretur;
quæ enim posset facile sub præ-
sentu ignorantie, quæ alias (extra
materiam Præscriptionum.) præsumi-
tur, donec scientia probetur. *arg. l.*

verius ff. de probat. obtendere impedi-
mentum, & restitutionem implorare,
quo pacto nova lis oriretur, & incerti-
tudo dominiorum, juriumque; quis
enim tam prodigus est, aut, ut D.
Arnoldus Rath loquitur, tam stolidus
& bardus, ut sciens patiat res suas
ab aliis usucapi, vel jura sua per alte-
rius præscriptionem interverti? Neque
replices, causam petendi restitutio-
nem adversus præscriptionem esse ab-
sentiam: cur ergo non sit & igno-
rantia? *xx.* Enim, ideo; quia absen-
tibus (scilicet Reipublicæ causâ) Jura
indulgent expressè restitutionem. *l. 1.
ff. ex quib. caus. major.* nullibi autem
ignorantibus simpliciter; ac proin-
dictam absentiam habent pro justo im-
peimento, ut contra absentes non
currat tempus restitutioni petendæ
præfixum, non verò simplicem & so-
lam ignorantiam, ut contra ignoran-
tes non currat tempus præscriptionis,
vel ut detur restitutio. Nocet qui-
dem etiam absentibus Reipublicæ cau-
sâ præscriptio in tantum, ut contra
eos currat & compleatur, at non ita,
ut ultra quadriennium, si duret absen-
tia, non possint petere restitutionem;
quia hoc ipsis expressè concedunt Ju-
ra; præcisè autem ignorantibus id
Jura non concedunt, sed potiùs ne-
gant, ut ostendimus. Quamquam
& pro nobis stent valde multi & gra-
vissimi DD. qui rem accuratius tru-
tinârunt, quàm antiqui, ac propter
solidissima argumenta, ab antiquis mi-
nùs cognita, enervârunt plurimùm
ipsorum quoad hanc materiam aucto-
rita-

ritatem, & vix non supprefferunt. Confirmatur adhuc nostra doctrina sic: ex casu fortuito læsus non restituitur in integrum. *l. verum l. si locupleti ff. de Minor.* ergo neque ex ignorantia læsus; qui enim ex ignorantia læsionis non petiit debito tempore restitutionem, videtur læsus casu fortuito. Fachin. *l. 1. c. 57.*

Atque ex his ita stabilitam ex Juribus æquè ac ratione censeo nostram assertionem, ut oppositam vix ac ne vix quidem pro intrinsecè probabili habeam, sed solum pro extrinsecè probabili propter magnam DD. auctoritatem, & praxim, quæ pro illa stare dicitur à quibusdam. Siquidem illius fundamenta, velut prorsus infirma, nullo ferè negotio subruuntur. Ad I. 4. textus in cit. *l. 1.* non ita simpliciter & illimitatè loquitur, sed sic: *si quia alia mihi iusta causa videbitur, in integrum restituam, NB. quoad ejus per leges, plebiscita, senatusconsulta, edicta, decreta Principum licebit:* at nulla exstat lex, nullum decretum &c. quo sola ignorantia habetur pro iusta causa restitutionis, sed potius pro insufficienti habetur, uti evincunt nostræ probationes. Quarè negatur *Mün.* argumenti. Si dicas, sufficere, modo nulla lex prohibeat petitionem restitutionis ex causa ignorantie, eamque æquitas postulet. Replico, leges satis prohibere, saltem tacitè, dum præscribentem volunt esse plenè securum, & lites finire &c. licèt præscriptionem contra ignorantes currere & compleri velint, uti patet ex dictis: æ-

quitas autem exigit potius finiri & sic pro nobis militat.

Ad II. Imprimis *l. 3. Atticiliani l. si partem* non sunt ad rem, quæ non propter ignorantiam, sed propter aliud impedimentum, usui vitutis obstands, conceditur restitutio imò *l. si partem* est pro nobis, dicitur: *si ignoraverit eam* (servitutem) bi legatam esse, amittes eam non intendendo: ergo, licèt ex ignorantia non usus fueris servitute, sine restitutionis amittes. Deinde *N. Ad* ignorantia in materia præscriptionis habetur pro negligentia & culpa iusticiæ.

Ad III. *Diff. Conf.* nisi per completionem præscriptionem jam amiseris vel Jus tuum. *C. Conf.* si jam amiseris, & quidem ita, ut præscriptio contra te, licèt ignorantem, sit plenè securus, & tibi nulla amplius actio concedatur à legibus, ut interpretantur &c. *N. Conf.* Jura succurrunt quidem ignorantibus, at non semper & in omni casu, sicut revera illis succurrere in casu completæ præscriptionis demonstravimus. Non tantum ignorantia, quàm ex negligentia læsum te esse Jura præsumunt, si tempore per leges definito non confitereris rebus & juribus tuis. Vel læsum crede casu fortuito.

Ad IV. Jam data est disparitas præscriptio antè.

Ad V. Neque annus utilis, ceterum à lege concessus ad petitionem restitutionis, fuit utilis ab initio, & hoc sensu, quasi primum inceptum

momento scientiæ, vel cessantis impedimenti, quia incipiebat currere annum completo anno 25. ætatis, ut continetur ex *citt. l. ult. § l. 18.* sed utilitas tantum erat in decursu, quod non curaret in feriis, quibus Judex adiri non poterat: ergo neque quadriennium hodie concessum debet esse utile inchoitum, sed statim incipit 25. ætatis anno inchoitum, non obstante ignorantia facti, quamvis in decursu non sit utile in dicto sensu, sed currat etiam in diebus nefastis, seu feriis, juxta novam constitutionem.

Ad VI. N. *Conf.* Quamvis enim de textu tantum loquatur de ignorantia Juris, minimè tamen excludit ignorantiam facti, sed abstrahit: ergo minimum est argumentum à contrario petiturum. Argumenta nostra probant etiam de ignorantia facti, quod nocet, nec impedit præscriptionis terminem.

Ad VII. N. *Maj.* Est enim introducta propter bonum & quietem publicam, ut tollantur lites, & dominia ac jura sint certa. *l. properandum. l. 1. ff. de usucap. citt. l. ult. ff. pro suo.*

Ad VIII. Sicubi praxim vigere convincenter probetur, eam observari necesse erit: metuo tamen, ne in quibusdam locis, ubi olim praxis, communi sententiæ contrariæ innixa, viguit, post recentiorum Scriptorum, qui Jura melius rimati sunt, fundamenta melior juribusque & rationi conformior praxis introducta sit in tribunalibus. Neque rectè pro contraria praxi allegatur *Myns. Cent. 1. observ. 51.* (iste enim locus allegatur) ut patebit insipienti: id quod fortassis etiam apud alios, qui tanquam testes contrariæ praxis adducuntur, contingit.

TITULUS XLII.

De Alienatione Judicii mutandi causâ facta.

DECISIO XLII.

De Fratre contra Fratrem intentante actionem in factum ex Edicto Prætorio de alienatione Judicii &c.

Rara est concordia Fratrum, ait communis paræmia, præsertim, quando agitur de meo & tuo. Joan-
(R. P. Pickler Decisiones.)

nes & Paulus, duo agricolæ germanique fratres, diu altercabantur de agro aliquo, quem Paulus possederat,
F f Joan-